

A politikai vicchez ha nem is diktatúrák, de legalábbis rossz kormányok kellene. Jól-lehet környezetünkön ma sincs hiány ilyenekben, a parlamentarizmus és a sajtószabadság már ebben a kialakulatlan formában is veszélyezteti a vicckultúrát.

Túléli-e a kelet-európai politikai vicc a „keleti tömböt”? Eredeti formájában aligha. Hiányozni fog belőle az a nekikeseredett szemtelenség, amellyel annak idején, kockázatot is vállalva, kifecsegte az örök államtitkot, a mindenkori uralkodó mezítelenségét. A rendszerváltozások többnyire paradigmaváltások, új topozokat teremtenek. Reméljük, hogy a kelet-európai társadalmaknak az új fönt és lent kialakulásának fájdalmas folyamatában sikerül megtalálniuk a helyzetnek megfelelő humorukat, még mielőtt a roppant nehézségek következtében végleg elmegy a kedvük a nevetéstől.

Marsall László

AZ ÁTVÁLTOZÁS KÍSÉRTETE MA

Ma jó volna csak mintha-lenni
rigócska-begy toll ellebegni
a háztetők fölé
egy kémény csücskén fönnakadni
csak egy kicsinyég ott maradni
s szállni kertek felé

ember voltomról mit se tudni
tallabillézve alábukni
s hol bőr, csont és izom
ugrál tiktakol mint az óra
egy vén márkusi koporsóban
élő aggodalom

alábukni nem érni hozzá
az érzékszervek fölfokoznák
pihécske lényemet
megfognának és neveznének
s rólam szólna épp ez az ének
s lennék csak észlelet

az énekben is nyelvi tárgy csak
vagy más tárgyaknak tárgyi társa
s gomblyukba tűzött jel
piheségemet is lerontják
egy „madár indexének” mondják
bár mire sem felel

lebegjek inkább mintha-létben
kékellő égi tintalében
mint prior tétova
megszűnne vágy, gond és kísértés
és nem fejelet – ha van is kérdés –
a „talán sehova”.

SZÍNE ÉS VISSZÁJA

Kamerája fogta filmjét
vetítette barátom,
néztem, a túlsó Körös-gát
zártá látóhatárom.

Néztem, hogyan mozgok-lépek
– éppen engem filmezett –
labdát fejelek ugorva
a partszéli lapályon.

A látott *én* és a *néző*
nem ugyanaz a kettő,
sovány ruganyos az egyik,
a másik „visszatetsző”.

E szó is csak homonima,
kettős jelentést pedző.
Egyik: az ifjú Sólyomszem,
másik: vaksi vén edző.

Ha most az a régi énem
mai magamat látná,
mint fejelő az őt nézőt
látnám vagy kitalálnám.

Ugyanaz-e még a kettő?
Ki az igaz? Ki hamis?
mutatkozik két valós fej,
ez is M. L. meg az is.

Mert ugyanaz, ámde mégsem
egyik tükre a másik?
a vénebb ül és didereg,
a másik meg nem fázik.

Ha egy híján hús az egyik,
s tizenkilenc – egykutya,
amaz inkább skálás pánsíp,
emez rekedt furulya.

Szavat szóba ölténének,
egymást jócskán hülyéznek,
aztán mint két parti fűzfa,
csak a homokot néznék.

Illyés Gyuláné

A SEMMI KÖZELÍT

1983. február 13.–1983. április 15.

„– halld a szép, régi verset:
te spectem suprema mihi
cum venerit hora – »utolsó
órám, ha majd távozni hí:
szememet tereád emelnem«
és – te teneam moriens
deficiente manu – »téged
fogjon bukó kezem.« Te ments...

Mert angyali fölényetekkel,
asszonyok, ti, ti értitek
kezelní a vérébe mocskult
hóstit is úgy, mint a kisdedet,
s mert halál és szerelem egy ágy,
s mert végezzük bárhogy is itt,
lemeztelenít a halál és
tisztátalanná aljasít,
s mert régtől fogva te előléd
a titkom se csak az enyém,
segíts át anya-türelemmel
elpusztulásom szégyenén.”

(Illyés Gyula: MENEDÉK)